

مطالعات اجتماعی سوم ابتدایی

فصل ۴

نیاز های خانواده

موضوع : تعیین محتوا (طراحی)

تهیه کننده : مجتبی مسجدی

استاد مربوطه : استاد قاسمیان

فصل ۴ نیازهای خانواده



درس ۱۰ : نیاز های خانواده چگونه تامین می شود؟



درس ۵ | نیازهای خانواده چگونه تأمین می شود؟



اعضای خانواده به غذا، پوشاک و وسایل زندگی نیاز دارند.

آن‌ها، کالای مورد نیاز خود را از مغازه‌ها می‌خرند.

در این تصویر، بعضی از کالاها را می‌بینید. آیا می‌توانید تعدادی از کالاهایی را که خانواده‌ی شما از آن‌ها استفاده می‌کنند، نام ببرید؟



همه‌ی مردم برای تأمین نیازهایشان باید کار کنند.

افراد از راه کارکردن، پول به دست می‌آورند.

به این پول **درآمد** می‌گویند.

معمولاً پدر در بیرون از خانه کار می‌کند و برای همسر و فرزندانش وسایل زندگی تهیه می‌کند. مادر هم در خانه کار می‌کند.

در بعضی خانواده‌ها، زنان به غیر از کار در خانه، شغل دیگری هم دارند و از این راه به درآمد خانواده کمک می‌کنند. برای مثال در شهرها، زنان در اداره، کارخانه، مدرسه یا بیمارستان کار می‌کنند. در روستاها، زنان در دوشیدن شیر دام‌ها، قالی‌بافی یا کشاورزی کمک می‌کنند.

مردم، شغل‌های گوناگون دارند.

به این تصویرها نگاه کنید. شغل این افراد چیست؟ آن‌ها درآمد خود را از چه راهی به دست می‌آورند؟ کدام یک از این شغل‌ها را از نزدیک دیده‌اید؟



همان‌طور که می‌بینید، بعضی افراد کالایی را **تولید** می‌کنند.

بعضی دیگر کالایی تولید نمی‌کنند، بلکه فقط **خدمتی** به دیگران انجام می‌دهند.

هم فکری کنید و بگویید



- ۱- چرا افراد باید شغل‌های مختلف داشته باشند؟ اگر همه یک شغل داشته باشند، چه اتفاقی می‌افتد؟
- ۲- شما چه شغل‌هایی را بیشتر دوست دارید؟ چرا؟
- ۳- کاربرگ‌های شماره‌ی (۸) و (۹) را در کلاس و کاربرگ‌ی شماره‌ی (۱۰) را در منزل انجام دهید.



- در متن اضافه شود که تفاوت شغل ها از نظر درآمد ، سختی و آسانی ، میزان توان جسمی و روانی مورد بررسی قرار میداد و ارتباط این شغل ها با میزان تحصیلات هر فرد.

- به این دلیل که دانش آموزان از تفاوت انواع شغل ها آگاهی پیدا کرده و از همین پایه که هستند متوجه شوند که برای دستیابی به مشاغل سطح بالا باید درس بخوانند.
- بالاخره شغل آینده این بچه ها به نوعی باعث برطرف کننده نیاز خانواده در آینده است.



سوالاتی از قبیل :

چه شغل هایی درآمد بیشتری دارند؟ کدام شغل ها برای انسان خطرناک تر است و کدام شغل ها ارزشمندتر نزد خانواده ، دوستان و می باشد؟
(برای مثال شغل معلمی بی خطر ترین و ارزشمند ترین شغل ها است)
ارتباط بین شغل آینده تان با تحصیل را بیان کنید؟
در اینجا معلم برای ارزشیابی از دانش آموزانش ، از هر دانش آموز سوالاتی پرسد مثلا دوست داری در آینده چه شغلی را انتخاب کنی؟ میزان درآمدت برای خانواده ات چقدر باشد؟ و



درس ۱۱ : منابع

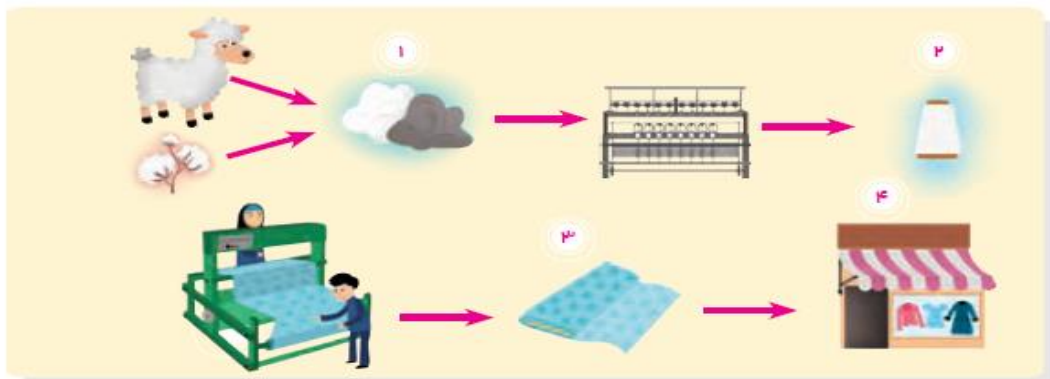


هم فکری کنید و بگویید

- ۱- به بعضی از وسایل و کالاهایی که هر روز از آن‌ها استفاده می‌کنید، فکر کنید. (برای مثال صبحانه‌ای که امروز خوردید، لباس، میز و تیمکت، کتاب و دفتر و ...) هر یک از چه چیزی و چگونه تهیه شده است؟
- ۲- اکنون کتاب را باز کنید به تصویرها نگاه کنید و به ترتیب شماره‌ها بگویید هر تصویر چه چیزی را نشان می‌دهد؟



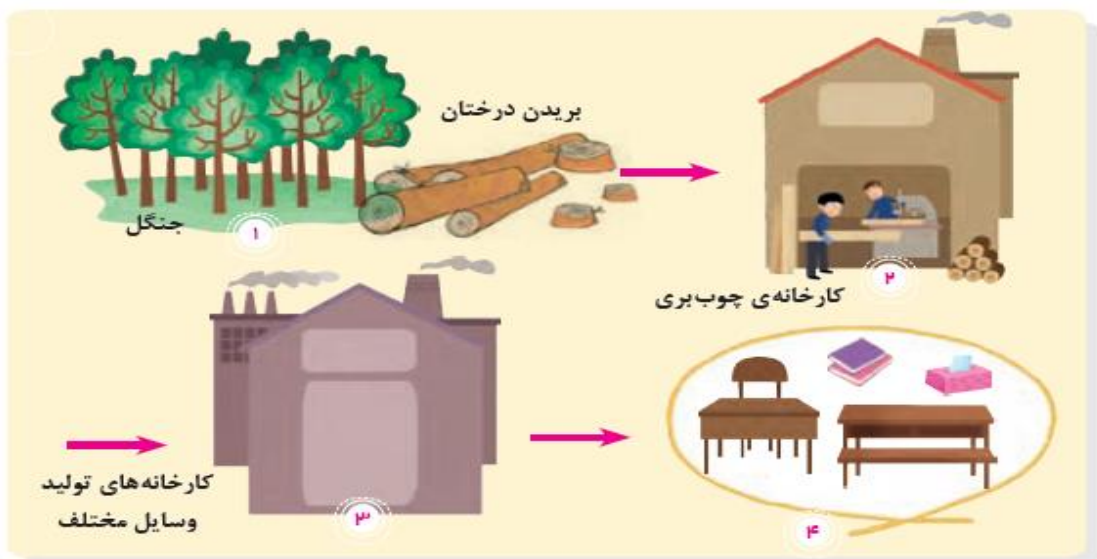
• بخشی از غذای ما از راه دامپروری به دست می‌آید. برای دامپروری به آب و خاک و گیاهان نیاز داریم.



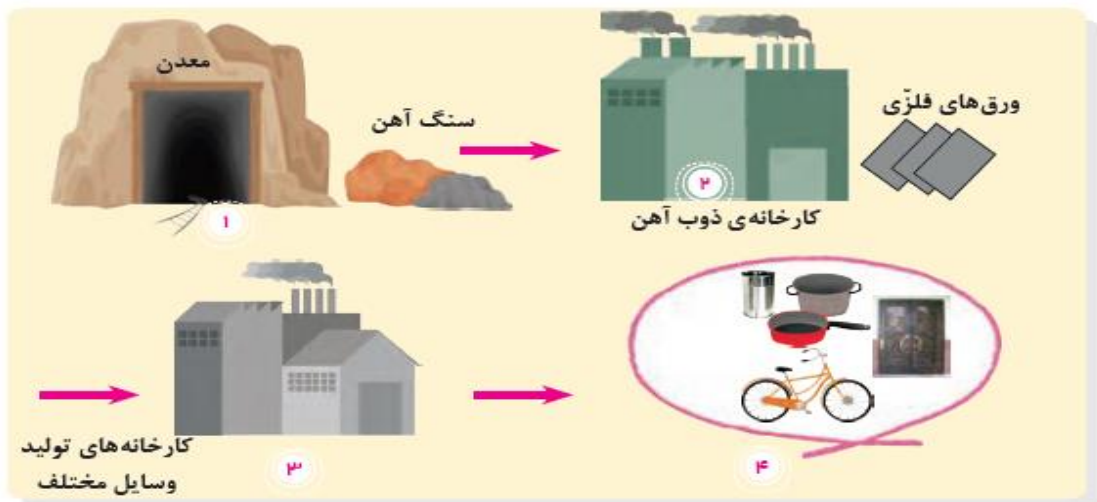
• لباس ما معمولاً از نخ درست شده است. نخ از گیاه پنبه یا پشم گوسفندان به دست می‌آید.



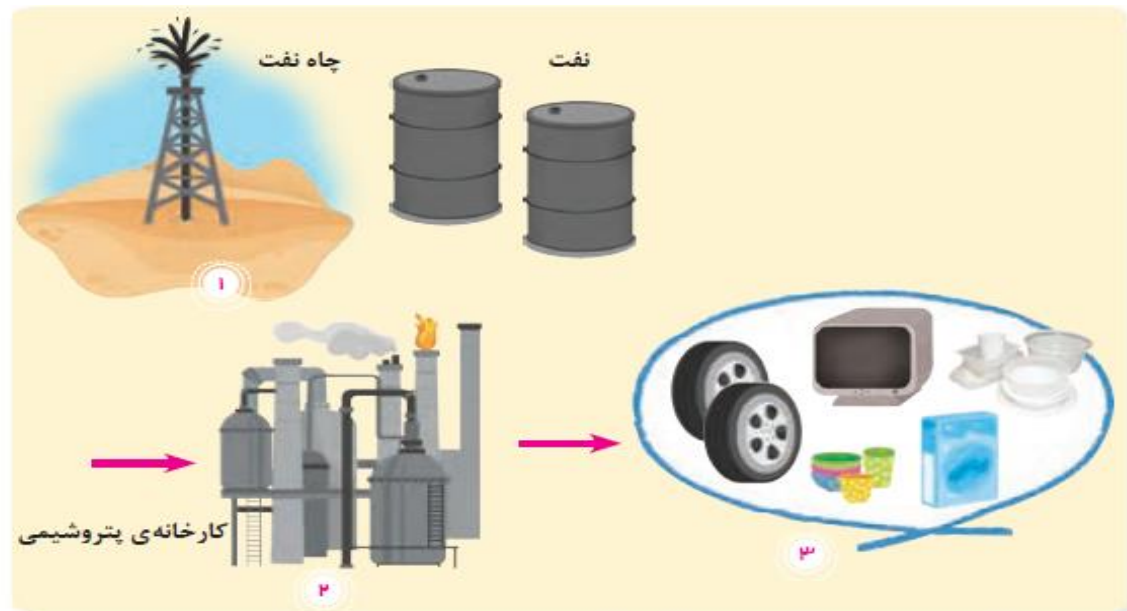
• بخشی از غذای ما از راه کشاورزی به دست می‌آید. برای کشاورزی به آب و خاک نیاز داریم.



• آیا می‌توانید بگویید کاغذ، دستمال کاغذی، میز و نیمکت و وسایل چوبی از چه چیزی به دست می‌آید؟



• در بعضی از وسایل زندگی ما، فلزاتی چون آهن و مس به کار رفته است. این مواد را از معدن استخراج می‌کنند. معادن در زیرزمین یا در دل کوه‌ها قرار دارند.



• نفت، ماده‌ی اولیه‌ی بعضی از وسایل زندگی ما است. آیا می‌توانید چیزهایی را نام ببرید که از مواد نفتی تهیه شده است؟

به خاک، آب، گیاهان، جانوران، نفت و فلزات منابع طبیعی می‌گویند. ما غذا، لباس و وسایل زندگی خود را از منابع به دست می‌آوریم.

هم‌فکری کنید و پاسخ دهید

کاربرگه‌های شماره‌ی (۱۱) و (۱۲) را در کلاس انجام دهید.

نمونه سولات تکمیلی درس

به سولات بیندیشید و پاسخ دهید:

ارتباط درس با محیط زیست چیست؟

آیا صرفه جویی به ما کمک میکند که بتوانیم به مواد اولیه بیشاری دست یابیم؟

چه منابع مهم دیگری می شناسید که برای زندگی انسان ها مهم باشد؟

چگونگی و طرز صحیح از منابع طبیعی را بنویسید.

متن اضافه شده:

چگونگی استفاده و محافظت از منابع به دانش آموزان اضافه شود.

برای مثال برای تولید وسایل چوبی به مواد اولیه آن یعنی درختان نیازمندیم . پس به مابع طبیعی مثل

درختان و جنگل ها آسیب نرسانیم. چرا که هر گونه آسیب به خودمان بر میگردد.



• کمترین زباله رو تولید کنیم:

- می تونیم در سفرهامون از مواد، وسایل و مواد غذایی استفاده کنیم که کمترین زباله رو تولید کنه و تا جایی که می شه از ظرف ها و بطری های پلاستیکی استفاده نکنیم، چون آسیب هایی که مواد پلاستیکی به طبیعت وارد می کنن، جبران ناپذیر خواهند بود.

• زباله ها رو جمع آوری و به سطل زباله برسونیم:

- تا جای ممکن زباله هاتون رو تا شهر و به نزدیک ترین سطل زباله منتقل کنید. شما می تونید با کمترین هزینه به مقدار نیاز کیسه زباله خریداری کنید و همیشه همراه خودتون داشته باشید تا اگر زباله ای تولید کردید، اون رو داخل کیسه زباله بریزید یا حتی اگه در مسیر زباله ای دیدید جمع آوری کنید تا در نزدیک ترین سطل زباله ای که مشاهده کردید بریزید.

• چهره طبیعت رو زشت نکنیم:

- خیلی از ما زباله های تر خودمون رو با فکر برگشت پذیر بودن به طبیعت و قابل بازیافت بودن اون، در طبیعت رها می کنیم و چهره ی زیبای طبیعت رو به راحتی زشت می کنیم. بهتر نیست زباله ها رو دو کیسه جداگونه بریزیم تا وقتی که به شهر رسیدیم اون ها رو داخل سطل های زباله مناسب قرار بدیم؟!

• هیچ اثری در طبیعت به جا نداریم:

- بهتره سعی کنیم همون طور که پا به طبیعت گذاشتیم، همون طور هم ازش خارج بشیم، بدون تولید حتی یک زباله. البته ممکنه عده ای قبل از ما طبیعت رو آلوده کرده باشن و درست همین جاست که اگر ادعا می کنیم دغدغه ی زیست محیطی داریم، باید تا جایی که می تونیم به جمع آوری زباله های رها شده در طبیعت بپردازیم؛ چرا که زمین خونه ی ماست و ما در برابرش مسئولیم.

• در طبیعت اختلال و آلودگی ایجاد نکنیم:

- چرا وقتی می تونیم در طبیعت از صدای پرنده ها، حیوون ها، رودخونه، آبشار، باد و حتی صدای برگ ها هم لذت ببریم، با سر و صدا و بلند کردن موزیک، این آرامش رو به هم بزنین؟! بهتره بدونیم که این کار باعث اختلال در حیات وحش می شه.



بهتر بود از تصاویر بیشتری
استفاده شود تا دانش آموزان
بیشتر آشنا شوند.

لباس ما معمولاً از **نخ**
درست شده است. نخ ممکن
است **طبیعی** یا **مصنوعی**
باشد. نخ طبیعی از گیاه
پنبه یا **پشم گوسفندان** به
دست می آید.
به این ویدئوی آموزشی
دقت کنید



برای دامپروری به **آب** و **خاک** و **گیاهان** نیاز داریم.
دام از محصولات کشاورزی به عنوان خوراک مصرف
می کند و شیر تولید می کند.



آیا می توانید بگویید کاغذ، دستمال کاغذی، میز و نیمکت و وسایل چوبی
از چه چیزی به دست می آید؟



بریدن درختان
جنگل ۱

ابتدا درختان جنگل را
می بُرند و برای
فرستادن به کارخانه
چوب بُری آماده
می کنند.



کارخانه ی چوب بری ۲

در کارخانه چوب بُری،
چوبها را بوسیله دستگاه
های خاصی در اندازه های
مناسب برش می دهند و به
کارخانه های تولید کننده
وسایل مختلف ارسال
می کنند.



کارخانه های تولید
وسایل مختلف ۳

مثلاً به کارخانه تولید
میز و نیمکت فرستاده
می شود و در آنجا این
وسایل چوبی تولید
می شوند.

درس ۱۲ : درست مصرف کنیم.



منابع طبیعی، نعمت‌های خداوند هستند. خداوند این نعمت‌ها را به ما داده است تا از آن‌ها به خوبی استفاده کنیم. چگونه درست مصرف کنیم؟
چه کارهایی می‌توانیم انجام دهیم؟
به پاسخ‌های این بچه‌ها توجه کنید:



صرفه جویی می‌کنیم.



لباس‌های قدیمی‌ام را می‌شویم و اتو می‌کنم و امسال دوباره می‌پوشم.



از قوطی، جامدادی درست می‌کنم.



دارم با ورق سفید دفترهای کهنه‌ام، دفتر یادداشت درست می‌کنم.



کیف پارسالم را تمیز می‌کنم.



زیاده روی (اسراف) نمی‌کنیم.



ما نمی‌توانیم همه‌ی چیزهایی را که دوست داریم، بخریم.
من به اندازه‌ی پولی که دارم، خرج می‌کنم.

یک تصمیم خوب

زنگ جمله‌سازی بود. دفترم را باز کردم و صفحه‌ی سفیدی را آوردم. می‌خواستم کلمه‌ها را از روی تخته بنویسم که چشمم به دفتر پریسا افتاد. فقط چند خطی از صفحه‌ی آخر دفترش مانده بود. داشت کلمه‌ها را همان‌جا می‌نوشت.

به او گفتم: تو چقدر خسیسی! در این نصفه ورق آخر که نمی‌توانی چیزی بنویسی. ببین دفتر جدیدی که خریدم، جلدش چقدر قشنگ است! این دفترها خیلی گران است. خوب، در این صفحه همین چند خط بس است. حالا در صفحه‌ی جدید می‌نویسم.

پریسا گفت: مریم جان مادرم می‌گوید ما باید از هر چیزی که داریم خوب و درست استفاده کنیم. خانم معلم متوجه صدای ما شده بود. نزدیک آمد و نگاهی به دفترهایمان انداخت. بعد دفتر پریسا را به بچه‌ها نشان داد و گفت: ببینید پریسا برگ‌های سفید دفترش را تا آخر می‌نویسد. او با این صرفه‌جویی، هم به خانواده‌اش کمک می‌کند و هم به منابع کشور. آفرین به او!

خیلی خجالت کشیدم. تازه فهمیدم که اشتباه می‌کنم. یاد ورقه‌های سفیدی افتادم که آن‌ها را مچاله کردم و در سطل زباله انداختم.

یاد این افتادم که چقدر مادرم را به زحمت انداختم و اصرار کردم من از این جور دفترها می‌خواهم. ناراحت شدم و به فکر فرو رفتم از آن روز به بعد تصمیم گرفتم از همه‌ی وسایلم به خوبی استفاده کنم. حالا اگر دفترهای مرا ببینید، حتی یک ورق هم پیدا نمی‌کنید که خالی از نوشته باشد.

(کبری هاشمی)



گفت و گو کنید



۱- به نظر شما مریم از چه چیزی ناراحت شد و خجالت کشید؟

۲- آیا شما تصمیمی شبیه به تصمیم مریم در زندگی‌تان گرفته‌اید؟ در کلاس

تعریف کنید.



اکنون که پیام‌های بچه‌ها را خواندید، بگویید با کدام‌یک موافقت و آن را انجام می‌دهید؟ کدام را تصمیم می‌گیرید از این پس انجام دهید؟

وقتی درست و به اندازه مصرف می‌کنیم، در واقع از منابع طبیعی هم محافظت می‌کنیم.

هم فکری کنید و پاسخ دهید



۱- آیا شما و افراد خانواده‌تان پس‌انداز می‌کنید؟ چگونه؟ پس‌انداز چه فایده‌هایی دارد؟

۲- اسراف یعنی چه؟ چند نمونه مثال بزنید.

از معلم خود یا بزرگ‌ترها بپرسید خداوند در قرآن درباره‌ی اسراف چه فرموده است؟

۳- چرا وقتی غذا می‌خوریم از خداوند تشکر می‌کنیم؟

شما چه می‌گویید؟ یک‌بار هم به زبان محلی‌تان بگویید.

اضافه کردن تصاویر بیشتر



درست مصرف کنیم

منابع طبیعی، نعمت های خداوند هستند. خداوند این نعمت ها را به ما داده است تا از آن ها به خوبی استفاده کنیم. چگونه درست مصرف کنیم؟
با صرفه جویی و اسراف نکردن، دقت در نگهداری از وسایل و ...

چه کارهایی می توانیم انجام دهیم؟
می توانیم ۱. اسراف نکنیم ۲. صرفه جویی کنیم ۳. از وسایل کهنه و قدیمی که سالم هستند دوباره استفاده کنیم.

به پاسخ های بچه ها توجه کنید:



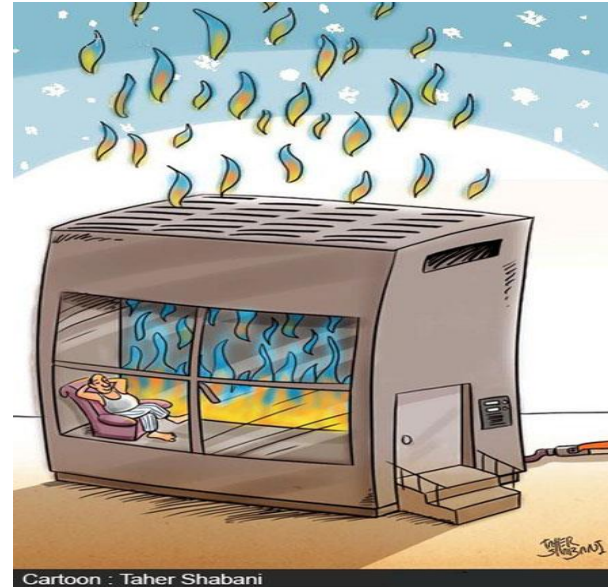
صرفه جویی می کنیم.



از قوطی، جامدادی درست می کنیم.



ایا می دانید که باران کازونیل مورد نیاز یک خانواده در زمستان برابر بهای ؟ تن کتدم است ؟
با استفاده از پوشاک مناسب می توانیم از اتلاف سوخت جلوگیری نماییم .



خداوند در قرآن فرموده است: کُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا
... بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید که خداوند مسرفان را دوست نمی دارد.
(سوره اعراف آیه ۳۱)
... و اسراف نکنید که خداوند مسرفان را دوست ندارد. (سوره انعام آیه ۴۱)
... خداوند کسی را که اسراف کار و بسیار دروغگو است هدایت نمی کند.
(سوره غافر آیه ۸)

متن اضافه شده

اسراف در قرآن

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ.

اعراف / ۳۱

بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید. خداوند اسراف
کنندگان را دوست ندارد.

باید در متن درس صرفه جویی در آب ، نفت ، مصرف برق
و تمام موارد را ذکر شود نه فقط موارد محدود.
چگونگی استفاده و ذخیره مواد مورد استفاده ذکر شود.
از همه مهمتر ، اهمیت اسراف و درست استفاده کردن از
نعمت های خدادادی از منظر قرآن کریم بیان شود.
هر چقدر مطالب و موضوعات کتاب های درسی را بیشتر به
نظر اسلام و دین و قرآن ارتباط دهیم درواقع سعی کرده ایم
که بیشتر دانش آموزان را با قرآن و دین آشنا کنیم و معلم ها
نیز بتوانند علاقه ی دانش آموزان را به موضوعات قرآنی
افزایش دهند.

إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ

اسرافکاران برادران شیطانند

«اسرا- ۲۷»



ويديو



• تکالیف و کار در کلاس

اگر صرفه جویی نکنیم چه اتفاقی می افتد؟
اگر درست مصرف کنیم و صرفه جویی کنیم چه مزایایی دارد؟
داستانی در مورد صرفه جویی از نعمت های خدادادی بنویسید.

درس ۱۳ : بازیافت





آیا تاکنون دقت کرده‌اید شما و خانواده‌تان هر روز مقداری پوست میوه و باقیمانده‌ی مواد غذایی، کاغذ، جعبه‌ی مقوایی و چیزهای کهنه و شکسته شده را دور می‌ریزید؟ به این مواد **زباله** می‌گوییم. جمع شدن زباله‌ها برای سلامتی ما ضرر دارد و خطرناک است. چرا؟



مأموران زحمتکش شهرداری زباله‌ها را جمع‌آوری می‌کنند و به جاهای دور دست می‌برند تا محل زندگی ما پاکیزه و سالم بماند. سپس زباله‌ها را به روش بهداشتی می‌سوزانند یا زیرزمین دفن می‌کنند.

فراموش نکنیم زباله‌ها را در ساعتی که شهرداری تعیین کرده، به محل جمع‌آوری آن‌ها ببریم.

گفت‌وگو کنید



۱- ما هر روز مقداری زباله تولید می‌کنیم. هم‌فکری کنید و چند راه پیشنهاد کنید تا در خانه یا مدرسه زباله‌ی کمتری تولید شود.

۲- پرس‌وجو کنید خانواده‌ها برای بیرون گذاشتن زباله چه نکاتی را باید رعایت کنند؟

همه‌ی زباله‌ها دورریختنی نیستند. بعضی از زباله‌ها را می‌توان **بازیافت** کرد.



بازیافت چیست؟

بازیافت یعنی از موادی که قبلاً استفاده شده است، دوباره چیز جدیدی بسازند. برای مثال، بطری‌های شیشه‌ای یا پلاستیکی و قوطی‌های فلزی را در کوره حرارت می‌دهند و از آن‌ها چیزهای جدید می‌سازند. کاغذهای دور ریخته شده را با دستگاه‌های مخصوص خمیر می‌کنند و دوباره از آن‌ها کاغذ درست می‌کنند.



ما چقدر می‌توانیم بکنیم؟



ما نباید این نوع زباله‌ها را با زباله‌های دیگر مخلوط کنیم تا آلوده شوند. ما می‌توانیم در خانه و مدرسه این زباله‌ها را جدا کنیم تا برای بازیافت آماده شوند.



آیا بازیافت به حفظ منابع کمک می‌کند؟



- ۱- شما و دوستانتان تصمیم گرفته‌اید در خانه‌تان صرقه‌جویی کنید و اسراف نکنید. هم‌فکری کنید که در این مورد چه کارهایی می‌توانید انجام بدهید؟ چند کار پیشنهاد بدهید.
- ۲- به سلیقه‌ی خودتان یک قلک درست کنید. برای این کار از افراد خانواده‌تان کمک بگیرید. قلک را به هم‌کلاسی‌هایتان نشان بدهید. تصمیم بگیرید از امروز تا عید نوروز بخشی از پول تو جیبی‌تان را پس‌انداز کنید.
- ۳- با کمک اعضای خانواده زباله‌هایی را که قابل بازیافت هستند، جدا و دسته‌بندی کنید. بعد در کلاس بگویید چگونه این کار را انجام دادید.
- ۴- در مدرسه زباله‌ها را تفکیک کنید. سه سطل درست کنید و از همه بخواهید کاغذ و مقوّا، پلاستیک و بطری و باقیمانده‌ی میوه‌ها و خوراکی‌ها را به‌طور جداگانه در سطل مخصوص بریزند.



متن اضافه شده

- نکاتی که باید موقع بیرون گذاشتن زباله ها رعایت کرد :
- زباله ها را در کیسه های سالم قرار دهیم که بقایای آنها یا شیرابه ها به بیرون منتقل نشود و محیط را آلوده نکند.
- از گذاشتن زباله جلوی در خانه همسایگان خودداری کنیم.
- اگر در نزدیکی محل زندگی شما سطل های بزرگ جمع آوری زباله وجود دارد کیسه زباله را در آنجا بگذاریم.
- زباله را قبل از ساعت معینی که مأموران شهرداری برای جمع آوری و ...

تصاویر اضافه شده



ويديو



تکالیف و کار در کلاس

- از دانش آموزان می‌خواهیم که برخی زباله های قابل بازیافت را نام ببرند.
- معنی بازیافت را توضیح دهد.
- در خانه و مدرسه برای کمک به بازیافت به صورت عملی همکاری کند.
- در مرحله بعد از دانش آموزان بخواهید مجسم کنند که در جایی زندگی می کنند که شهرداری وجود ندارد و کسی زباله های آنها را جمع آوری نمی کند و مردم هم هرروز زباله های خود را بیرون می گذارند. چه اتفاقی پیش می آید؟
- دانش آموزان را برای درک خدمات شهرداری و همچنین رفتگران زحمتکش شهرداری آماده و لزوم قدردانی از این زحمات را مطرح کنید.
- نکات مهم درس را شامل چیستی زباله، زحمات مأموران شهرداری و زباله های قابل بازیافت مرور و جمع بندی کنید چرا و چگونه بازیافت به حفاظت از منابع کمک می کند.
- از دانش آموزان بخواهید تصاویر مواد و وسایل قابل بازیافت را از مجلات و روزنامه ها ببرند و جدا کنند و روی یک مقوا دسته بندی کرده و بچسبانند.
- دانش آموزان را ترغیب کنید کتاب های مربوط به زباله و بازیافت را که برای این گروه سنی قابل استفاده است و توسط شما و مدرسه خریداری شده، مطالعه و خلاصه آن را در کلاس بیان کنند

پایان